

Sloní čtvrtletník Save-Elephants, 2024/3 – červenec-září

Terén: Přehled aktivit, výstupů a hlavních poznatků:

V Kongu se tentokrát vystřídal opět celá řada dobrovolníků a spolupracovníků. Nejprve se koordinátor Arthur Sniegón v Brazzaville díky známostem našeho „styčného důstojníka“ pana Pascala Ngomy setkal s jistým panem O. (v tuto chvíli nemůžeme jeho identitu veřejně odhalovat), důležitým poradcem prezidenta Konga a mužem s politickým přehledem a známostmi. Diskutovali jsme spolu možnosti podpory našeho zájmu o správu rezervace Tsoulou a urychlení procesu nutného podepsání smlouvy o spolupráci, což je formalita, na kterou již dlouho čekáme a která neustále brzdí některé naše budoucí plány.

Náš plánovaný program v terénu kolem Tsoulou byl na sklonku srpna přerušen výjimečnou urgencí v Brazzaville, ke které byl Arthur přivolán zástupci Ministerstva lesnické ekonomie (dále jen MEF), obdoby našeho Min. živ. prostředí. Poprvé po mnoha letech (podle dostupných údajů od 2013) se totiž do lidské péče v Kongu dostal sirotek slona pralesního. Jednalo se o malou samičku (odhad jejího věku byl 2-4 týdny), která byla za dosud nevysvětlených okolností nalezena a chycena lidmi v oblasti vesnice Ignoni-Falaise v jižní části rezervace Lefini (která však postrádá téměř jakoukoliv reálnou ochranu). Oblast se nachází severně od Brazzaville. Arthur se hned během prvního dne rozhodl připojit ke snaze o záchranu mladé slonice a vydal se do Brazzaville, kam byla mezitím samička Mia z rozhodnutí ministryně převezena. Péči o křehké, stresované a nemocné slůně převzal smíšený tým sestávající se ze zapálených, nikoliv však příliš zkušených ošetřovatelů ze Zoolandia Brazzaville (místní ZOO), Arthura (s určitými dřívějšími zkušenostmi s péčí o sloního sirotka v Čadu) a postupně i několika místních nebo španělských specialistů na péči o šimpanze v rezervaci Tchimpounga v Kongu (Jane Goodall Institute). Hlavní veterinární expertkou zde byla Maria Ruiz. Tým musel do značné míry neustále improvizovat a bojovat proti četným úskalím, neboť metodika péče o sirotka slona pralesního neexistuje a podmínky v Kongu, byť v hlavním městě, jsou značně bojové. Všichni partneři však dělali maximum, aby Mii zajistili vřelé a bezpečné prostředí, dostatek klidu i podnětů, vhodnou stravu a náležitou veterinární péči. Neustále probíhaly konzultace s odborníky na péči o slony savanové z jiných států Afriky nebo i ošetřovatele slonů (indických a savanových) v několika ZOO, avšak ne vše se dalo plošně aplikovat na sirotka slona pralesního, který nebyl dosud nikdy v historii úspěšně udržen při životě v lidské péči. Tým dobrovolných ošetřovatelů trávil se sirotkem 24 hodin denně v jejím výběhu a zaznamenával i ty nejmenší detaily jejího zdravotního stavu. Snaha byla ovšem nakonec marná a po 11 dnech bojování Mia zemřela. Jednoznačný závěr nelze vyvodit, ale jednalo se pravděpodobně o kombinaci tří hlavních faktorů, což byly 1) míra stresu z prožitého traumatu ze ztráty matky a změny prostředí, 2) problematické a nedostatečné přijímání náhradní potravy ve formě umělého mléka s mnoha přísadami a 3) přetrvávající obtíže s infekcí salmonely, kterou jsme antibioticky sice léčili, ovšem která byla stále přítomna.

Péče o slůně Miu, sirotka, společně s odborníky z Jane Goodall Institute (Tchimpounga reserve) a Zoolandia v Brazzaville

Smrt slůněte po tolika dnech permanentní péče zasáhla všechny přítomné, jakož i širší okruh podporovatelů v Kongu na úrovni MEF i jinde. Pozůstatky slůněte budou v budoucnu pravděpodobně využity k výzkumným a osvětovým účelům. Získané poznatky ať už ryze veterinárního i jinak technického charakteru zpracovali jednotliví účastníci záchranné operace písemně a Arthur zde přikládá i vlastní sérii doporučení co dělat a co nedělat při potenciální další situaci obdobného charakteru.

Mia při hře s Arthurem Sniegonem jen několik dnů před svou smrtí (foto Maria Ruiz)

Arthur se v oblasti Lefini několik týdnů po nálezu slůněte vyskytnul, aby promluvil s místními obyvateli a snažil se zjistit, jestli zde došlo k (předpokládanému) upytlačení slonice – matky malé Mii. Přes komunikaci s několika klíčovými osobami v oblasti se nepodařilo žádnou takovou informaci zjistit a osud Miiny matky je tak nadále předmětem dohadů.

V průběhu září jsme v Kongu přivítali neobvyklou cestovatelskou skupinu složenou z českých a slovenských výtvarnic a výtvarníků. Producent filmu Elephangelist i iniciativy se zapojením Bena Cristovao do osvěty v Kongu, Lukáš Hodis, tentokrát do jižní části Konga přivedl malířskou skupinu, aby jednotliví umělci poznali přírodní i kulturní zajímavosti země i naše ochránářské aktivity a vytvořili později série obrazů s konžskou přírodní tematikou. Jejich díla budou dále vystavována a dražena s cílem získat prostředky na další terénní ochranu přírody v Kongu. Účastníky tohoto pilotního uměleckého záměru byly Laura Limbourg, Alžběta Josefy, Markéta Kolářová a Jan Vytiska, Martin Salajka, Vladimír Věla, Patrik Kriššák a Adam Kašpar. Společnost a dokumentaristu dělal opět wildlife fotograf a kameraman Radek Karkys. Mise prozkoumala několik oblastí v širším okolí Tsoulou, Brazzaville i Pointe Noire a zaznamenala četná pozorování divokých zvířat včetně slonů pralesních, buvolů nebo lesoňů.

Členové malířské expedice a místní průvodce na pahorcích v jižním Tsoulou

V okolí obce Leboulou, kde již dva roky funguje protisloní bariéra kolem části pole rolníků, jsme objevili další geomorfologicky a biologicky zajímavý fenomén, který je skryt i před vědomím většiny místních obyvatel. V lesích SV od obce se přímo na břehu meandrující řeky Leboulou nachází neobvyklé dvě jeskyně úchvatného tvaru a výzdoby. Nejedná se o nikterak obrovské podzemní systémy, ale spíše prohlubně a pukliny v hornině, avšak kromě zvláštní podoby jsou jeskyně též hnízdištěm podivuhodného a velmi zřídka pozorovaného ptáka vranule šedokrké, která právě vnitřní prostory jako tyto potřebuje ke svému rozmnožování. V jeskyních jsme při zběžném průzkumu našli hned 5 čerstvě opuštěných hnízd, což naznačuje, že doba hnízdění bude v jiné části roku. Tuto zvláštnost budeme nadále monitorovat pomocí fotopastí i přímými návštěvami, neboť právě i garantovaná přítomnost často vyhledávaného ptáka by mohla rozvinout zájem o návštěvu Tsoulou a okolí v řadách ekoturistů se zaměřením na ornitologii a birdwatching.

Pohled z nově objevené jeskyně přímo na břehu řeky Leboulou, ve které hnízdí i vranule šedokrké

Níže po proudu řeky Leboulou jsme opět periodicky obnovili funkčnost fotopastí a audiorekordérů, pomocí kterých zde dlouhodobě sledujeme přítomnost klíčových druhů fauny a též odhalujeme přítomnost pytláků.

Při splavování západněji plynoucí řeky Ngokango s místními rybáři jsme se poprvé dozvěděli, že i zde se bohužel využívá destruktivní a riziková metoda dynamitového rybolovu. Rybáři nám prozradili, že některé osoby zde využívají exploze výbušnin pod vodou poměrně hojně a že materiál získávají ilegálně u čínských firem, které v nedalekých horách Mayombe i jinde podnikají na stavbě silnic i v dolech. Tuto závažnou environmentální kriminalitu budeme nadále vyšetřovat s cílem nalézt a nechat potrestat viníky.

Členové malířské expedice při plavbě s místními rybáři a zjišťování podrobností o ilegálních rybolovu s využitím dynamitu na řece Ngokango

Po dlouhatananánském vyjednávání a čekání se nakonec podařilo v Kongu podepsat základní MoU mezi tamní Univerzitou Marien Ngouabi a českou Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy v Praze. Tato smlouva pomůže i nám při různých výzkumných aktivitách a žádostech o exportní či importní povolení pro převoz biologických vzorků.

Zákulisí a česká fronta:

10. 7 - v Olomouci v science centru Pevnost poznání byla slavnostně otevřena interaktivní vzdělávací výstava "Po stopách slonů," která vznikla i ve spolupráci s OC Galerie Šantovka. Vernisáže se zúčastnila četná média. Výstava má návštěvníkům zábavnou formou přiblížit život a ochranu slonů, jakož i běžný život afrického venkovana nebo pytláka a je zamýšlena jako dlouhodobá a částečně putovní expozice.

7. 9 - v Black pes v Praze Klánovicích proběhl benefiční punkový hudební večer „Punks Save Elephants“ s cílem rozšířit osvětu o slonech a získat finanční prostředky na činnost v Kongu. Iniciátorem a hlavním organizátorem byl náš dobrovolník, chovatel zvířat a hudebník Dominik „Pudink“ Sikora.